

Een aanzet om te komen tot smeerolie in

de “linker buitenboordmotor”

Dit is een manifest die aanzet tot discussie over de toekomst van de partij. Geschreven door leden van de “rebellencub”, een spontaan gevormde groep verontruste lokale D66-ers.

De rebellen zeggen:

“Met een betaalde partijvoorzitter gaan we aan de slag met de vernieuwing van de inhoud van ons product en het bijbehorende etiket. Verder zal de ondersteuning van afdelingen en de Tweede Kamerfractie moeten worden versterkt, alsmede de communicatie tussen de verschillende lagen in de partij.

Naast onderwijs en kenniseconomie profileert D66 zich op de volgende punten: de andere overheid, de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, drastische hervormingen en vereenvoudigingen op het gebied van sociale zekerheid en fiscale wetgeving (ten gunste van de minder draagkrachtige mens) en energie & milieu.

Het vertrouwen in de overheid moet herwonnen worden. De “andere overheid” is dan ook op korte termijn verreweg het belangrijkste dossier. De overheid wordt kleiner en efficiënter gemaakt en getoetst aan de SMART-doelstellingen. 75% van de regels wordt geschrapt!

Zorg, onderwijs worden boven de basisvoorziening, inkomensafhankelijk gemaakt.

Het basisinkomen wordt ingevoerd, de AOW wordt hieraan gekoppeld. De hypotheekrenteaftrek wordt aangepakt.

Milieubeleid krijgt een centralere rol via een stevig investeringsprogramma in schone energie. Hybride auto's worden gesubsidieerd, olie wordt vervangen door aardgas als tussenfase naar de waterstofauto.”

Mei 2005

Voorwoord

In augustus 2004 is een groep van verontruste, overwegend lokale D66-ers samen gekomen. De directe aanleiding was enerzijds te vinden in de afkeer ten opzichte van de Haagse standpunten rond onder andere het boren in de waddenzee en het ontbreken van een nieuw generaal pardon. Anderzijds werd een en ander ingegeven vanuit de zorg voor de toekomst van D66. We worden op lokaal niveau op hele andere onderwerpen aangesproken, dan waar we ons landelijk op profileren: het onderwijs en de kenniseconomie. Met andere woorden: we hadden en hebben duidelijk “last” van Den Haag.

Dat we ons “de rebellenclub” hebben genoemd, had niet zo zeer te maken met het feit dat we ook rebels zijn in hart en nieren. Het tegenover gestelde is eerder waar. Maar ons werd wel al snel duidelijk dat we radicalere standpunten moeten innemen, om het merk “D66” weer herkenbaar te laten zijn in de moderne, hectische kiezersmarkt van vandaag. Een beetje rebelsheid hebben we daarom gewoon nodig; het tij keert echt niet vanzelf!

We maken ons oprecht zorgen over de koers van de partij. We vinden dat de partij teveel naar rechts is opgeschoven. De ons beloofde “linker buitenboordmotor” hapert. Ons etiket sociaal-liberaal helpt ons daar ook niet echt bij. Het is te weinig onderscheidend. Ook andere partijen claimen deze ondertitel. In feite is er sprake van een merken crisis, doordat we teveel gecommitteerd zijn aan de macht en daarbij te veel vluchten in abstracte onderwerpen. We worden daarnaast ook teveel in het kamp van de VVD getrokken. We hebben de ene bijwagen ingeruild voor de andere. D66 is daarmee wel erg grijs geworden. Maar wat veerde we ook weer op tijdens het terrorismedebat. Eindelijk stond D66 weer eens ouderwets duidelijk tegenover de andere partijen en liet het zijn ware gezicht zien. Het is echter te veel bij dat ene moment gebleven.

D66 lijkt ook steeds meer uit twee partijen te bestaan.

De ene handelt met zijn hoofd, het land moet bestuurd worden. Waar de anderen de gemakkelijke uitweg zoeken, durven zij te kiezen voor de moeilijke weg. In de regering heb je nu eenmaal meer invloed dan daarbuiten. Voor sommige idealen moet je soms samenwerken met partijen in een combinatie, welke je ooit voor onmogelijk achtte. Als kleinste partner werk je vaak mee aan zaken waarmee je het niet eens bent. Maar daar staat wel wat tegenover. Er wordt geïnvesteerd in veranderingen op lange termijn.

- Deze partij is constructief, loyaal en hardwerkend. Deze partij richt zijn blik op 2007. Dan worden de investeringen op lange termijn verzilverd.

De andere partij handelt met zijn hart. Er wordt wel eens beweerd dat iedere politiek uiteindelijk plaatselijke politiek is. Veel mensen worden geraakt door beslissingen van dit kabinet en veel van hun pijn komt van “boven”, de uitvoering van landelijke maatregelen rond bijstand, gesubsidieerde arbeid, asielzoekersbeleid.

Deze partij richt zich steeds sterker op lokale ontwikkelingen. Met een goede, dynamische groep mensen en lokale onderwerpen valt te scoren. Maar dan werk je steeds meer als een lokale partij.

- Deze partij is constructief, wanhopig en hardwerkend. Deze partij richt zich op 2006. Dan is het er op of er onder!

Het wordt tijd om de klokken gelijk te zetten!

Laat dit manifest de aanzet zijn tot een stevige discussie over de toekomst van onze partij.

Laten we op alle niveaus spreken over ons etiket, onze positie in het veld, onze profileringpunten.

Maar laten we ook vooral luisteren naar de kiezer. Het vertrouwen van de kiezer in de overheid en politieke partijen is nog nooit zo laag geweest. Die beloofde andere overheid is oh zo hard nodig. Juist wij zitten daarbij aan het roer met onze nieuwe minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijkszaken. Pak die kans!

Iedereen snakt naar een overheid die weer gezag uitstraalt, die weer serieus genomen wordt omdat zij doet wat ze zegt. Die levert waar burgers om vragen en wel binnen “kwaliteit, tijd en middelen”. Die weer hoop brengt in de Nederlandse samenleving in plaats van angst.

Wij hebben onze verantwoordelijkheid genomen met dit manifest. We hebben geen poging ondernomen om een volledig, evenwichtig programma te schrijven. Ook roeren wij zaken aan zonder ze volledig uitgewerkt en op haalbaarheid getoetst te hebben. Daarvoor ontbreekt ons de kennis en tijd. Als we kritiek hebben, dan moet dat zeker niet persoonlijk opgevat worden. We hebben juist veel respect voor onze hardwerkende bewindspersonen en parlementariërs. Wij hebben de bal alleen een flinke lef richting doel willen geven. Het is nu aan anderen en zeker niet in de laatste plaats aan het Landelijk Bestuur en de Tweede Kamerfractie om er mee aan de slag te gaan. Wij hebben in elk geval aan de discussies nieuw elan en veerkracht over gehouden.

Wij zullen ons na het congres van 21 mei 2005 weer ontmantelen om ons op de lokale verkiezingen te gaan richten. Maar we blijven natuurlijk op de achtergrond actief en aanspreekbaar voor bestuur en fractie.

Note: Wij hebben wel stil gestaan bij het vermarkten van ons (vernieuwde) gedachtegoed, maar dit maakt geen deel uit van deze notitie. Hiervoor verwijzen wij korthedshalve naar het eindverslag “De harten. Niet de hoofden” (najaar 2004) van de analysegroep D66, bestaande uit Wouter Jong, Herbert-Jan Hiep en Iman Stratenus, alsmede de reactie van Menno van der Land daarop.

Mei 2005

De rebellenclub,

een gelegenhedencombinatie van overwegend verontruste lokale vertegenwoordigers:

Christa de Bot (Overbetuwe), Annelies Brand (Geldermalsen), Martin Maassen en Olaf Prinsen (Apeldoorn), Marcel van Dalen en John Wijsmuller (Ede), Lukas Schoonhoven (Hengelo), Adri de Roon (Lisse), Erich Helfferich (Wageningen), Dirk de Hen (Zaanstad), Bert Bosch (Rijnwoude), Rob Louw (Leiderdorp), Ad van Hees (Rhenen), Willem Bos (Zoetermeer), Nico Alsemgeest (Alkmaar), Ed de Leest (Alphen aan den Rijn) en Arthur Helling (Hoorn).*

*Dank ook aan hen die ons via de bv-mail van repliek hebben gediend!

Inhoudsopgave

<i>Algemeen:</i>	<i>Pagina:</i>
Voorwoord	2
Samenvatting	5
De Analyse	8
Interne partijvernieuwing	11
 <i>Beleidsonderwerpen:</i>	
Relatie burger – overheid	12
Burgerrechten en staatsrechtelijke vrijheden	14
Drugs en criminaliteit	14
Zorg	15
Onderwijs en bedrijfsleven	15
Economie	17
Cultuur	17
Integratie	17
Emancipatie	18
Sociaal zekerheid en fiscale wetgeving	18
Beperking van de mondiale bevolkingsgroei	19
Natuur- en milieubeleid	19
Andere energievormen voor mobiliteit	19
Files bestrijden	21

Samenvatting

Met een betaalde partijvoorzitter gaan we aan de slag met de vernieuwing van de inhoud van ons product en het bijbehorende etiket. Verder zal de ondersteuning van afdelingen en de Tweede Kamerfractie moeten worden versterkt, alsmede de communicatie tussen de verschillende lagen in de partij.

Naast onderwijs en kenniseconomie profileert D66 zich op de volgende punten: de andere overheid, de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, drastische hervormingen en vereenvoudigingen op het gebied van sociale zekerheid en fiscale wetgeving (ten gunste van de minder draagkrachtige mens) en energie & milieu.

Het vertrouwen in de overheid moet herwonnen worden. De “andere overheid” is dan ook op korte termijn verreweg het belangrijkste dossier. De overheid wordt kleiner en efficiënter gemaakt en getoetst aan de SMART-doelstellingen. 75% van de regels wordt geschrapt!

Zorg, onderwijs worden boven de basisvoorziening, inkomensafhankelijk gemaakt. Het basisinkomen wordt ingevoerd, de AOW wordt hieraan gekoppeld. De hypotheekrenteaftrek wordt aangepakt.

Milieubeleid krijgt een centralere rol via een stevig investeringsprogramma in schone energie. Hybride auto's worden gesubsidieerd, olie wordt vervangen door aardgas als tussenfase naar de waterstofauto.

Interne partijvernieuwing:

- Een betaalde partijvoorzitter.
- Actievere communicatie met afdelingen.
- Adoptieplan voor afdelingen.
- Doorlopende regionale discussie en themabijeenkomsten.
- Versterking landelijke platform en denktanks.
- “Vrijzinnig democraten” scherper etiket dan “sociaal-liberaal.”

Relatie burger – overheid:

- De overheid wordt omgevormd tot een effectievere, kleinere en goedkopere overheid, met minder regels. 75% van de regels wordt geschrapt!
- Zorg, onderwijs en het gevangeniswezen zijn ongeschikt voor privatisering.
- Kies juist meer voor het uitbesteden van overheidstaken onder regie (!) van de overheid.
- Veel meer aandacht en geld moeten er komen voor overheidscommunicatie.
- De OZB mag niet afgeschaft worden, zolang er geen goede alternatieven zijn.
- De overheid toetst zich bij voortdurend aan de zogenaamde SMART-uitgangspunten (prijs, kwaliteit en tijd).

Burgerrechten en staatsrechtelijke vrijheden:

- Individuele vrijheden niet opofferen voor vermeende grotere veiligheid.

Drugs en criminaliteit:

- De hele keten van aankoop, productie en distributie van softdrugs moet gelegaliseerd worden en onder overheidscontrole komen.
- Intolerantie en criminaliteit zeer intolerant benaderen.

Zorg:

- Vrijwilligerswerk wordt regelloos.
- Positievere attitude ten aanzien van ouderen, gehandicapten en chronisch zieken.
- De ziekenhuizen worden verlost van veelheid aan regelgeving en controle.
- Geen eigen bijdrage voor basiszorg.
- Premie voor een klein deel nominaal, grotendeels inkomensafhankelijk.
- Geen verdere privatisering van nutsvoorzieningen. Meer uitbesteden kan wel.

Onderwijs en bedrijfsleven:

- Meer budget voor wetenschappelijk onderzoek.
- Geen concurrentie in zorg en onderwijs.
- In het onderwijs moeten “sport, natuur en bedrijf” een veel grotere plaats krijgen.
- Sociale dienstplicht wordt ingevoerd voor kinderen op de middelbare school.
- Het bedrijfsleven dient meer bij het onderwijs betrokken te worden.

Economie:

- Verdere investering in kennis en innovatie.
- Bescherming fijnmazige detailhandelsstructuur.

Cultuur:

- Financiële waardering en ondersteuning van de Mobiele Erfgoed Collectie (MCN).

Integratie:

- Uitgeprocedeerde asielzoekers niet uitzetten, maar generaal pardonneren.
- Procedures versnellen.
- Hoofddoekjes toestaan.

Emancipatie:

- Arbeidsparticipatie vrouwen bevorderen via kinderopvang, zorgverlof en zorgpensioen.

Sociaal zekerheid en fiscale wetgeving:

- Basisinkomen invoeren en AOW hieraan koppelen.
- Afschaffing overdrachtsbelasting.
- Degressieve hypotheekrenteaftrek.

Beperking van de mondiale bevolkingsgroei

Natuur- en milieubeleid:

- Er wordt zwaar ingezet op alternatieve en schone energie: windenergie, zonne-energie, biomassa, getijdenstroom.
- De discussie over kernenergie en het afvalprobleem moet opnieuw worden gevoerd.

Andere energievormen voor mobiliteit:

- Roetfilters voor nieuwe en bestaande diesels worden ingevoerd en verplicht gesteld.
- Hybride-auto's en rijden op aardgas wordt gestimuleerd.
- In de waterstoftechniek wordt door Nederland in Europees verband geïnvesteerd.

Files bestrijden:

- Beleid wordt geformuleerd om de gemiddelde woon-werkafstand te verkleinen.

De analyse

Onder invloed van de niet te stoppen individualisering en ontzuiling verhardt en verruwt de samenleving steeds verder. Het individu krijgt meer aandacht, het collectief minder. Sociale netwerken zoals familie, kerk en klasse, dorps- en wijkgemeenschappen verliezen langzaam hun rol. Door grotere welvaart en mobiliteit zijn wij onafhankelijker, vrijer en minder gebonden. Ieder zorgt primair voor zich zelf en bekommert zich minder om de kwaliteit van de samenleving als geheel.

Dit uit zich ook in onze maatschappelijke structuren: overheidsdiensten worden geprivatiseerd, collectieve sociale voorzieningen worden aan de markt overgelaten, instellingen voor onderwijs en zorg moeten gaan concurreren.

Door de economische recessie is de zorg voor het milieu en onze dagelijkse leefomgeving naar de achtergrond gedrongen.

De zorg voor hen die niet goed voor zichzelf kunnen zorgen dreigt op een te laag niveau terecht te komen (bijvoorbeeld ziekenfondspakket, thuiszorg, WAO, psychiatrische jeugdzorg, Wet Maatschappelijke Ondersteuning)

Afslanking en verschraving van de sociale zekerheid leiden tot irritatie en frustratie, nog versterkt door de graaicultuur die zich in het bedrijfsleven en ook aan de top van sommige ministeries heeft ontwikkeld. Bouwfraude, budgetoverschrijdingen Betuwelijn en HSL, buitensporige inkomens directies grote bedrijven, te hoge inschalingen van en douceurtjes aan topambtenaren van de ministeries van Onderwijs en Economische Zaken ...

Er is een toename van grove criminaliteit: zinloos geweld, de moord op Pim Fortuyn en Theo van Gogh en bedreigingen aan het adres van politici. Spanningen in de samenleving nemen toe, niet in de laatste plaats tussen allochtone en autochtone Nederlanders. Het integratieproces dreigt vast te lopen, gelijktijdig tekent zich een tweedeling in de samenleving af.

Dit alles in tegenstelling tot dat wat D66 graag wil, maar juist wij hebben wel meegewerkt aan de vorming van die zakelijke en kille samenleving. Ons sociale en groene imago verbleekt als sneeuw voor de zon. Het roer moet om.

Voortbouwend op onze fundamenten van sociaal-liberalisme en vrijzinnige democratie moet het gebouw van onze samenleving, dat nu aan scheefgroei lijdt, weer fier rechtop worden gezet.

Het kabinet Balkenende II heeft impopulaire, maar noodzakelijke hervormingen doorgevoerd. De angst is echter gaan regeren, de hoop is vergeten. Het is allemaal killer, afstandelijker en anoniemer geworden. Door de globalisering is onduidelijk wie er aan het roer zit, gaat alles op elkaar lijken en ontwikkelt zich een zakelijke, puur consumentgerichte samenleving. Het wordt een beetje “ieder voor zich”. Multinationals bepalen meer en meer de wereld en de overheid? Die raakt steeds meer haar gezag en invloed kwijt.

Tegelijkertijd is er een ontegenzeggelijke behoefte aan naastenliefde, warmte, genegenheid en de menselijke maat der dingen, zeg maar de drang naar de romantiek van vroeger in een zo verzakelijkte samenleving.

Uit het in 2004 verschenen rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat de Nederlander buitengewoon gelukkig is in zijn huis. Als hij/zij echter de deur uitstapt slaat dat gevoel snel om.

Angst van de burger, onmacht van de overheid, vervlakking van waarden en normen in de samenleving.

Kijk bijvoorbeeld naar maatschappelijke ontwikkelingen als:

- Geweld op scholen en uitval leerlingen in het VMBO.
- Toename van overlast van burens, verkeer, criminaliteit en horeca.
- Normvervaging en normenloosheid onder gelijktijdige behoefte aan nieuwe normen en waarden.
- Burgerlijke ongehoorzaamheid (fraude).
- Meer inzet repressieve middelen (preventief fouilleren, volledige legitimatieplicht, gebiedsontzeggingen, dievenkooien).
- Inperking van burgerrechten (zelfbeschikkingsrecht) en staatsrechtelijke vrijheden.
- Camerabewaking (Krijgt George Orwell gelijk?) en rampalen voor winkelpuien.
- Behoeftte aan anoniem contact met mensen via internet/MSN!
- Vergrijzing, sociale vereenzaming en terugloop aantal vrijwilligers.
- Wantrouwen in of verlies aan vertrouwen in de overheid.
- Doorgeslagen ontzuiling? Behoeftte aan nieuwe zuilen en opinieleiders die het voortouw nemen!
- Dreigende onbetaalbaarheid van AOW en het loslaten van de solidariteit in de zorg.
- Schuldenproblematiek van mensen nog nooit zo hoog.
- Ruimtelijke Ordening wordt volledig gedomineerd door juristen en bouwprojecten duren steeds langer en worden daarmee onnodig duur.
- Algehele verlamming door wet en regelgeving (tegenstrijdig en ingewikkeld).

In de jaren '90 heeft D66 deelgenomen aan twee paarse kabinetten, waarbij D66 zich zichtbaar heeft ingezet voor het tot stand komen van het homo-huwelijk, de euthanasiewetgeving, het referendum en het wegwerken van de wachtlijsten in de zorg.

De afgelopen jaren hebben we vooral ingezet op onderwijs, de kenniseconomie en de gekozen burgemeester.

De profilering op het gebied van onderwijs en innovatie/kenniseconomie is een wat smalle en deels ook abstracte profilering die ten koste is gegaan van ons groene en sociale gezicht. Bovendien sluit het onvoldoende aan op wat er op het lokale niveau allemaal speelt. Wij vinden ook dat van de gekozen burgemeester een dogma is gemaakt en dat de andere overheid een zaak van veel belangrijkere importantie is.

Want de overheid zal moeten opstaan. Dat kan echter niet zonder vertrouwen. De andere overheid en de relatie burger – bestuur, klassieke D66-thema's zijn actueler dan ooit. Daarom beginnen we ook hiermee.

Waar gaan wij voor?

Wij kiezen voor een effectievere, kleinere en goedkopere overheid, met minder regels.

Daar hoort een samenleving bij waarin burgers worden uitgedaagd tot het nemen van vernieuwende initiatieven en het nemen van verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun omgeving.

Zij die daartoe niet zelf in staat zijn kunnen gegarandeerd rekenen op steun van de overheid. De overheid koerst op een dynamische, flexibele, betrouwbare, eerlijke en rechtvaardige samenleving af. Er vindt een breuk plaats met het sociaal destructieve karakter van het kabinet Balkenende II. Zo is de levensloopregeling vooral gunstig voor mensen met een hoog belastingtarief. Ook de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zal voor mensen met een goed inkomen voordelen kunnen bieden. Maar hoe zal het hen vergaan die niet in de positie zijn om zelf te kiezen?

D66 bindt tegelijkertijd de strijd aan met de moderne noden van deze zakelijke en kille tijd: het sociaal isolement van burgers, de burgerlijke ongehoorzaamheid, de juridisering van de samenleving, de voortdurende inperking van de burgerrechten.

Kortom D66 staat voor *sociaal-liberalisme*: optimale individuele ontplooiing (vrijheid) in solidariteit (gelijkheid en broederschap).

D66 staat pal voor een open samenleving, waarbij de macht van de kleinere, maar effectievere overheid continu moet worden verantwoord. Burgers dienen daarbij een rechtstreekse inbreng in het overheidsbestuur te hebben.

Als *vrijzinnig democraten* vinden wij dat bij voortduring aan onze democratie en het vertrouwen in de overheid moet worden gesleuteld en dat radicale maatregelen nodig zijn, ook als we daarmee tegenover de nadere partijen komen te staan.

In de komende hoofdstukken hebben wij e.e.a. nader uitgewerkt.

Alvorens wij echter ingaan op de inhoudelijke koers van D66 zoals wij die voor staan, willen wij eerst wat woorden besteden aan onze interne organisatie en partijcultuur.

Interne partijvernieuwing

De partij is niet meer van de leden, maar van de kopstukken. Dat moet veranderen.

De gang van zaken op de laatste twee congressen was frustrerend en beschamend (Demagogen 66). Er lijkt haast sprake van een soort politiek autisme. Men lijkt wel bang voor de eigen leden.

Zorg dat er op congressen meer ruimte is voor discussie en “productvernieuwing”.

De communicatie vanuit het LB naar de afdelingen is ronduit slecht. We zitten niet in de electorale positie om ons laksheid te veroorloven. Afdelingen, met vaak een gebrek aan actieve leden, voelen zich te weinig gesteund.

Wat is er gebeurd met de meer dan “100 leuke en vernieuwende ideeën” van het congres in Arnhem (november 2004)?

Wij stellen daarom voor dat:

- De nieuwe partijvoorzitter, minimaal voor een belangrijk deel, een betaalde voorzitter wordt. Dit gelet op de noodzaak tot:
 - a. Inhoudelijke vernieuwing;
 - b. Verbetering van de interne communicatie.
- Landelijke platforms (Duurzame ontwikkeling, Internationale Veiligheid en Defensie, Internationale Zaken, Kenniseconomie, Volksgezondheid en de V/M –vrouwen, mannen, mensen - Rechten) worden verder gefaciliteerd en geactiveerd. Gelet op de complexiteit van mondiale vraagstukken rond vrijhandel, marktontwrichting, globalisering, importheffingen, fair trade, is het wenselijk dat hiervoor een denktank wordt opgezet. Deze platforms en denktanks dienen een cruciale rol te krijgen bij planontwikkeling en uitvoering van het gedachtegoed, dit alles ter ondersteuning van de overbelaste Tweede Kamerfractie.
- Doorlopende regionale discussie- en themabijeenkomsten worden opgezet in samenspraak met afdelingen en regiobesturen.
- Het LB en de Tweede Kamerfractie worden uitgenodigd om afdelingen “te adopteren” om dichter bij de lokale belevingswereld te brengen. Afdelingen met een actieve kern worden uitgenodigd om Tweede Kamerleden “te adopteren”, om hen bij te staan in specifieke onderwerpen, waar leden in den lande nuttige kennis en ervaring hebben.
- Stel vaker actuele ledenlijsten beschikbaar.
- Het etiket “sociaal-liberalen” zegt veel over waar we op sociaal/economisch terrein staan. Het is echter onvoldoende onderscheidend. Wij denken dat met “vrijzinnig democraten” we ons meer kunnen onderscheiden van de andere partijen. Dit zou dan ook ons hoofdetiket moeten worden.

Relatie burger - overheid

Uit menig onderzoek blijkt dat het vertrouwen van de burger in de overheid tot een minimum is gedaald.

Daar zijn diverse redenen voor.

1. De overheid praat met “dubbele tong” en doet niet wat ze zegt:
 - Er is terechte politieke boosheid over de exorbitante bonussen van de topbestuurders van Nuon en Essent. Maar hoe zit het met de “bijklussende” kamerleden en commissarissen van de koningin?
 - Het kabinet zegt dat we weer langer moeten werken. Toch gek dan, dat juist bij de overheid zoveel ambtenaren voortijdig afvloeien met regelingen? Trouwens: hoeveel kans maak je nog op de arbeidsmarkt als je abraham of Sara hebt gezien?
2. De overheid levert vaak producten, waar de burger niet om heeft gevraagd.
 - De burger vraagt wanneer de lantaarnpaal weer gemaakt wordt, maar krijgt tijdens de informatieavond als antwoord dat er een wijkveiligheidsplan komt.
 - Of wat dacht je van die burger die klaagt dat hij last heeft van het schijnsel van de lantaarnpaal in zijn slaapkamer en die per brief het volgende antwoord krijgt: “volgens onze normen kunt u daar geen last van hebben.”
3. Producten en diensten worden zelden binnen de van tevoren bepaalde tijd en middelen gerealiseerd.
 - De overheid doet te veel zelf en zou meer uit kunnen besteden en gebruik kunnen maken van de kennis en het kostenbewustzijn van de markt, uiteraard onder de conditie van een duidelijke regievoering. Privatisering daarentegen is weinig succesvol gebleken.
 - De overheid is nu te groot en dat werkt bureaucratie in de hand. Ministeries zijn vaak “self-playing piano’s”.
4. De overheid communiceert nog veel te weinig over het “hoe en waarom”.
 - Overheidscommunicatie wordt steeds belangrijker, maar staat feitelijk nog in de kinderschoenen.
5. Transacties via het internet zijn met de overheid nog nauwelijks te maken. De overheid loopt daarmee flink achter op de maatschappelijke en economische ontwikkelingen.
 - Het burgerservicenummer en DigiD zijn nog steeds niet ingevoerd!
6. De overheid is zijn gezag kwijt.
 - Net als de agent is ook de politieke ambtsdrager/bestuurder zijn natuurlijke gezag kwijt. Door de globalisering gaat alles op elkaar lijken, ook in de politiek. Aansprekende politieke leiders of ministers zijn er nog nauwelijks.
 - In gemeenteraden wordt steeds vaker “gejijd en gejouwd”. Het is allemaal erg plat en hijgerig geworden.

De overheid wil minder regels en zou op hoofdlijnen moeten sturen. Dus geen 100 regels vervangen voor 200 controlemiddelen!

- De werking van een Tweede Kamer is vaak anders. Vaak gaan discussies over details en worden wetgevingsvoorstellen via amendementen en moties onnodig ingewikkeld gemaakt.
- Het vragenuurtje kent een hoog niveau van “naar de bekende weg” vragen.

Niet de gekozen burgemeester, maar de andere overheid, was het belangrijkste dossier in de portefeuille van de minister van bestuurlijke vernieuwing. Hoe anders en dus verkeerd is dit over het voetlicht gebracht!

De gekozen burgemeester is de kers op de taart, maar laten we het nu vooral over de taart gaan hebben.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

Rijksniveau:

- Wie pleit voor individuele vrijheid, solidariteit en tolerantie, moet streng optreden tegen hen die dit alles aan hun laars lappen. Intimidatie, bedreiging, vandalisme, fraude en zware criminaliteit moeten worden bestraft.
- De overheid toetst zich bij voortdurend aan de zogenaamde SMART-uitgangspunten (prijs, kwaliteit en tijd).
- Door een woud van regels wordt bijvoorbeeld het starten van een bedrijf en het bouwen van een huis voor het individu teveel belemmerd. Dus minder regels en meer duidelijke en eenvoudige regelgeving. Verminder de regelgeving met 75% en zorg dat de 25% duidelijk, overzichtelijk en goed toetsbaar is en handhaaf daar ook op consequent op.
- Beroep in bestuursrecht verminderen tot 1 keer.
- De privatisering is te ver doorgeschoten en heeft weinig successen gebracht. Zorg, onderwijs, gevangeniswezen zijn ongeschikt voor privatisering. Meer kans op resultaat wordt gezien in het uitbesteden van overheidstaken.
- Besteedt veel meer aandacht aan overheidscommunicatie.
- Minder regels en overheidscontrole, betekent ook 1 Kamer. Voeg de Eerste en Tweede Kamer samen of schaf er 1 af!
- Het burgerservicenummer en DigiD worden zo snel mogelijk ingevoerd.

Lokaal niveau:

- De gemeente is geen uitvoeringskantoor van de rijksoverheid! Over taken die lokaal uitgevoerd moeten worden, moet de gemeenteraad ook iets kunnen zeggen. De zelfstandigheid van de lokale democratie mag niet aangetast worden, de lokale politiek mag niet medeplichtig worden aan het landelijk beleid. Nederland mag geen eenheidsworst worden. Juist de “couleur locale” maakt de samenleving aantrekkelijker.
- De burgemeester is het boegbeeld in een gemeente die uiteindelijk rechtstreeks gekozen wordt. Gebruik de “time-out” om met een nieuwe visie op zijn takenpakket en functievereisten te komen.

- De gemeente moet dicht bij de burgers staan en toegankelijk zijn. De discussie over noodzaak en wenselijkheid van investeringen, kan niet los gezien worden van de vraag “hoe financieren we dat”? Voor het goed laten functioneren van de lokale democratie is het daarom noodzakelijk dat er lokaal belastingen kunnen worden geheven ten algemene nutte, maar zeker ook voor specifieke groepen en wensen. Democratie zonder belastingheffing maakt van de gemeente een bedelaar. De OZB mag daarom niet afgeschaft worden, zolang er geen goede alternatieven zijn.
- De gemeentelijke organisatie kan efficiënter, kleiner en dus goedkoper worden ingericht, o.a. door meer werk aan de markt of de eigen burgers uit te besteden. De klant, burger zal de gemeente steeds meer op haar prijs/kwaliteitsverhouding beoordelen.

Burgerrechten en staatsrechtelijke vrijheden

Het recht op privacy, vrije meningsuiting, het gelijkheidsbeginsel, het zijn alle zeer belangrijke en essentiële burgerlijke rechten en fundamentele vrijheden die moeten worden gekoesterd in de rechtstatelijke samenleving die D66 voor ogen staat. Wij maken ons daarom zorgen over de onophoudelijke inperking hiervan en het gemak waarmee burgerrechten en staatsrechtelijke vrijheden over boord worden gegooid in ruil voor (schijn)veiligheid. Misbruik door de almachtige en ongrijpbare overheid(organen) ligt op de loer. Ook raken politiek en rechtstaat steeds meer in elkaar verstrengeld. De Trias Politica wordt hiermee ten onrechte geweld aangedaan. Het afstaan van genoemde vrijheden moet altijd onderdeel zijn van een publiekelijk debat en het uiteindelijk gebruik door de staat moet daarom altijd transparant en controleerbaar zijn. Het College Bescherming Persoonsgegevens heeft hierbij een belangrijke waakhondfunctie en dient de (vaak onwetende) burgers voortdurend een spiegel voor te houden.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Individuele vrijheden niet opofferen voor vermeende grotere veiligheid.
- Met (repressieve) middelen als preventief fouilleren, gebiedsontzeggingen, bijzondere opsporingsbevoegdheden wordt uiterst terughoudend omgegaan en worden altijd getoetst aan de mate van effectiviteit en controleerbaarheid;
- Een consequent lik-op-stuk-beleid en een gerichte aanpak van veelplegers (vaak drugsgelateerd) met snelrecht is uitgangspunt.
- We houden niveau: het vasthouden van potentiële daders in dievenkooien is uit den boze!

Drugs en criminaliteit

De hele keten van aankoop, productie en distributie van softdrugs moet gelegaliseerd worden en onder overheidscontrole komen.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Voor iedere (soft)drug moeten regels vastgesteld worden, zoals dat nu ook al met medicijnen, alcohol en tabak het geval is.
- Op (soft)drugs moet accijns geheven worden ter ontmoediging.
- De belastingopbrengst kan gebruikt worden voor voorlichtingsprogramma's, gezondheidsbeleid en veiligheidsbeleid.

- Verslaafden (m.n. alcoholisten) worden gedwongen opgenomen en behandeld. Een verslaafde is slaaf van zijn drug en kan niet meer zelfstandig beslissen. Dat moet de samenleving dan overnemen. Zijn wij ons broeders hoeder? Antwoord: ja!

Zorg

Uitgangspunt is dat sociale uitsluiting wordt voorkomen; iedereen doet mee! Speciale aandacht dient daarbij uit te gaan naar oudere alleenstaande vrouwen, die vaak vanwege onbetaalde zorgtaken geen pensioen en netwerk hebben kunnen opbouwen. Solidariteit uit zich niet alleen in financiële steun maar ook in maatschappelijke attitude. Mensen die ziek of gestoord zijn moeten we opvangen zonder al teveel belemmeringen, dus geen lange wachtlijsten en geen eigen bijdrage voor de basiszorg. De premies moeten voor een klein deel nominaal zijn en voor een groot deel inkomensafhankelijk. Zorgvoorzieningen moeten beter gepland worden.

- Het lijkt erop dat ouderen, chronisch zieken en gehandicapten beschouwd worden als ongewenste kostenposten die de economie belasten. Dat moet afgelopen zijn. Ook deze mensen kunnen een nuttige rol spelen in de samenleving en moeten kunnen rekenen op onze solidariteit.
- Experimenten in zorg (en onderwijs) worden gestimuleerd. Privatisering en vercommercialisering kunnen alleen plaats vinden in een open markt waar eerlijke concurrentie is. Zorg en onderwijs zijn dit niet. Daarom wordt vooral ingezet op samenwerking en kwaliteit.
- De ziekenhuizen worden verlost van veelheid aan regelgeving en controle. De tijd en middelen die daarmee vrij komen, worden geïnvesteerd in meer handen aan het bed.
- Ons onderwijs- en zorgstelsel dient op solidariteit en naar draagkracht te worden ingericht.
- Te allen tijde heeft u recht op inzage in uw eigen dossier!
- De macht van zorgkantoren en verzekeraars is te groot. Bij de introductie van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning moet meer gewerkt gaan worden met coöperaties van aanbieders en vertegenwoordigingen van cliënten.
- Onze samenleving kan niet zonder vrijwilligerswerk. Steeds meer regelgeving, zoals de Arbowet en arbeidstijdenwet, brengen het vrijwilligerswerk in gevaar. Dit kan toch nooit de bedoeling zijn? Laat aan partijen over wat ze zelf wel en niet regelen, zoals een ongevallen- en aansprakelijkheidsverzekering.

Onderwijs en bedrijfsleven

Terecht profileert D66 zich als onderwijspartij. De gelijkschakeling van het openbaar en het bijzonder onderwijs is daarbij uitgangspunt.

Schaalvergroting moet voorkomen worden. Veel maatschappelijke problemen worden de school ingetrokken. Het is daarom belangrijk dat de leerling geen nummer wordt. Kennen en gekend worden, daar gaat het om. De menselijke maat blijft uitgangspunt, ook als daarmee het product duurder wordt. Dat moeten we er dan maar voor over hebben.

Veel ondernemers verlaten de komende jaren het bedrijfsleven als gevolg van de vergrijzing. Hiermee gaat veel kennis, ervaring en werkgelegenheid verloren. Het stokje moet daarom worden doorgegeven, maar is er voldoende opvolging?

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Het onderwijs moet voor iedereen vrij toegankelijk zijn en niet leiden tot segregatie in de samenleving. Dus geen uitsluitend zwarte (of witte) scholen en vrije toegang van leerlingen tot scholen voor basisonderwijs.
- In het onderwijs moeten “sport, natuur en bedrijf” een veel grotere plaats krijgen. Kinderen kunnen zich niet vroeg genoeg op de wereld oriënteren.
- Kinderen moeten tijdens de middelbare schooltijd kennismaken met verschillende vormen van zorg en dienstverlening door het instellen van een sociale dienstplicht.
- Levensbeschouwing mag op bijzondere scholen, net als op openbare scholen, geen reden zijn om toelating te weigeren.
- Structuur onderwijs omzetten naar twee kolommen:
 - 1: beroepsonderwijs van laag naar hoog= VMBO-BVE(MBO)-HBO De beroepskolom. Vast aantal basisjaren, na algemene oriëntatie/ontwikkeling zo spoedig mogelijk beroepsgericht (algemeen naar specialistisch) uitstroomkwalificaties maken, na 5 jaar niveau 1, les jaar 2 etc.
 - 2: algemeen onderwijs ter voorbereiding wetenschappelijk en HBO onderwijs= HAVO/VWO-WO en zij-instroom in beroepkolom ergens ter hoogte overgang MBO/HBO kolom kenmerkt zich door theoretisch onderwijs en leren studeren als voorbereiding op WO.
- Het praktijkonderwijs in het VMBO wordt verbeterd door het bedrijfsleven hierbij te betrekken.
- Een simpeler organisatie van het middelbaar onderwijs, met de keuze uit een viertal keuzepakketten.
- Avontuurlijke en creatieve leerlingen worden al in een vroegtijdig stadium in het reguliere onderwijs gespot en warm gemaakt voor het zelfstandig ondernemersschap. Oud-ondernemers worden op scholen ingezet in het kader van “ondernemen is spannend en leuk”.
- Om de gevolgen van de vergrijzing tegen te gaan en de uitval in het VMBO-onderwijs op te vangen worden op basis van grondige tweejaarlijkse regionale arbeidsmarktanalyses regionale leerwerktrajecten opgezet met baangarantie. Deze worden gefinancierd door onder andere landelijke opleidingsfondsen, onderwijs-, werkgelegenheids- en uitkeringsgelden samen te voegen.

Economie

Nederland moet zich ontwikkelen tot een kennisland. Daarvoor is door D66 blijvende aandacht gewenst.

- Traditioneel kent Nederland een fijnmazige detailhandelsstructuur. Met de nota Ruimte bestaat er gereede kans op een ongebreidelde groei van hyper-marches, outletcentra en weidewinkels. Dit gaat dan ten koste van detailhandel in historische dorpen en binnensteden. Als je de sluizen open zet, dan krijgen we ook in Nederland de gevolgen te zien zoals in Engeland, Frankrijk en de VS. D66 moet op Rijks- en Provinciaal niveau deze ontwikkelingen zeker niet tegenhouden, maar wel strak sturen. Via restricties op het buitengebied en via regionale afstemming dient de detailhandelsontwikkelingen begeleid te worden.

Cultuur

De Mobiele Erfgoed Collectie Nederland (MCN) heeft het varend, rijdend en vliegend cultureel erfgoed in beeld gebracht. Binnen de begrotingen van cultuur en monumentenzorg worden hiervoor middelen vrij gemaakt voor behoud en conservering van het historisch erfgoed.

Integratie

We horen er allemaal bij. Ik ben OK, jij bent OK. Niet: jij bent gek, nee je bent zelf gek! De instroom van allochtonen moet niet als een last gezien worden. Zij kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan de veelkleurigheid van onze samenleving en aan Nederland kennisland. Ook om de gevolgen van vergrijzing tegen te gaan is instroom “van buiten” juist positief.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Zoals wij met landgenoten van buitenlandse afkomst omgaan is ontoelaatbaar. Uitgeprocedeerde asielzoekers, met kinderen die hier geboren en getogen zijn, die reeds vele jaren probleemloos onder ons leven worden in uitzetcentra opgesloten om terug te keren naar hun land van herkomst, waar ze meestal niet eens welkom zijn. Dat moet stoppen. Geef ze een generaal pardon en pas de nieuwe vreemdelingenwet consequent toe.
- Het dragen van hoofddoekjes wordt algemeen toegestaan, tenzij dit op functionele gronden onwenselijk is, bijvoorbeeld in operatiekamers.
- Snelle procedures zijn het uitgangspunt met 1 beroepsmogelijkheid.
- Nieuwkomers krijgen verplichte integratie- en taalcursussen aangeboden. Aan oudkomers wordt dit vrijwillig aangeboden.
- Iedereen gaat aan het werk of zit op school, ook zij die wachten op een status.

Emancipatie

Vanwege de vergrijzing, is de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt nu en in de toekomst van groot belang. Goede voorzieningen om werk en zorg te combineren zijn dan ook het uitgangspunt.

- Goede en voldoende kwalitatieve kinderopvang blijft een aandachtspunt.
- Traditioneel worden juist vrouwen vroeg ingeschakeld bij de zorg als vrijwilliger, mantelzorger of zelfzorgverantwoordelijke. Via landelijke maatregelen moeten regelingen omtrent zorgverlof en zorgpensioen beschikbaar komen.

Sociale zekerheid en fiscale wetgeving

Het sociale en fiscale stelsel kan veel eenvoudiger en dus goedkoper gemaakt worden. De kaasschaafmethode volstaat niet. Wij stellen rigoureuze maatregelen voor, die wel in samenhang bekeken moeten worden om “het zoet en het zuur” in beginsel in evenwicht te houden.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Introduceer het basisinkomen en koppel de AOW hieraan.
- De AOW dreigt onbetaalbaar te worden, doordat meer mensen, langer, er een beroep op gaan doen. De AOW is geen pensioen, maar een rijksuitkering voor iedereen vanaf 65 jaar en wordt gefinancierd vanuit de belastingopbrengsten. Nederland wordt rijker en steeds meer mensen hebben een goede pensioenvoorziening opgebouwd. De AOW kan in ieder geval (deels) worden afgeschaft voor de “bovenkant van Nederland”, zij die het echt niet nodig hebben.
- Maak de hypotheekrente aftrek op korte termijn degressief: hoe duurder het huis, hoe minder aftrek. Schaf op termijn de hypotheekrenteaftrek helemaal af. Compenseer de gevolgen via de inkomstenbelasting (verhoog bijvoorbeeld de belastingvrije voet). De inkomstenbelasting zien wij als het meest eerlijke belastinginstrument.
- Compensatie kan ook gevonden worden in de afschaffing van de overdrachtsbelasting: dit bevordert bovendien de doorstroom in de huizenmarkt.
- Zij die langdurig niet aan het werk kunnen komen in het reguliere bedrijfsleven, maar “fysiek en geestelijk” wel kunnen werken, worden nu met behoud van uitkering en straks via het basisinkomen en een aanvullende gemeentelijke vergoeding werk aangeboden in het openbaar gebied, ter nutte van de gemeenschap.
- Efficiency en serviceverlening vraagt in SUWI-bedrijfsverzamelgebouwen om koppeling van bestanden tussen UWV, CWI en gemeentelijke sociale diensten. Uiteraard gelden hier strikte voorwaarden voor, ter bescherming van de privacy.

Beperking van de mondiale bevolkingsgroei

Bevolkingsgroei veroorzaakt mondiaal een overvloed aan beschikbare geschoolde en ongeschoolde arbeid, laat lonen dalen en leidt tot een verschuiving van inkomsten naar grond- en kapitaal-eigenaren. Bevolkingsgroei leidt nog steeds tot marginalisatie van een groot deel van de wereldbevolking en laat ook ons land niet onberoerd. Ook de problemen rond de integratie van allochtonen moeten in dit licht bezien worden. Anti-globalisering is struisvogelpolitiek.

De groei van de wereldbevolking heeft ook grote ecologische gevolgen: ontbossing, zeespiegelstijging, verslechtering luchtkwaliteit, toenemende milieuvervuiling et cetera.

Natuur- en Milieubeleid

Een goed milieu draagt bij aan een gezond leefmilieu. Bovendien is het onze specifieke zorg om zorgvuldig met onze natuurlijke schatten om te gaan en deze door te geven aan toekomstige generaties. Economie en ecologie worden daarom altijd in samenhang beoordeeld.

D66 heeft zich altijd sterk gericht op duurzaamheid. Hoe kan het toch, dat nu nationaal en mondiaal de milieuproblemen steeds groter worden we hier niet meer het voortouw nemen? Dat gaan we nu veranderen!

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Er komt een actieplan om breed in te zetten op alternatieve en schone energie: windenergie, zonne-energie, biomassa, getijdenstroom etcetera.
- De discussie over kernenergie en het afvalprobleem moet opnieuw worden gevoerd binnen de partij.
- Water wordt door een regressief tarief te hanteren duurder gemaakt, zodat bewuster met schoon water wordt omgegaan en waterbesparende voorzieningen interessanter worden.
- Schoon, heel en veilig is het uitgangspunt in de publieke ruimte!

Andere energievormen voor mobiliteit

De olie raakt op, zeker nu China zich aan de poorten van de wereldeconomie heeft gemeld. De olieprijs zal blijven stijgen en we zullen steeds meer afhankelijk worden van een instabiel middenoosten. Onze nationale, maar ook de Europese economie zal hier de gevolgen van gaan ondervinden. Tijd voor alternatieven lijkt ons!

Auto's kunnen allang op alternatieve energievormen rijden, waarom duurt het zo lang? De hybride-auto's (rijden op elektriciteit en benzine) zijn er al en ook rijden op waterstof lijkt binnen handbereik te komen, hoewel waterstof geen natuurlijk product is en op grote schaal geproduceerd en gedistribueerd zal moeten gaan worden. Waarom wordt hier niet meer in geïnvesteerd? Duitsland heeft al gekozen voor de introductie van rijden op aardgas. Het is schoner, veiliger en goedkoper dan LPG en olie.

Als het gaat om de automobilititeit is er ook een ander probleem in opkomst, die van de uitstoot en de volksgezondheid.

Het Besluit luchtkwaliteit (Blk) dient er voor te zorgen dat we tegen risico's van luchtverontreiniging worden beschermd. Het besluit geeft aan wie verantwoordelijk is, welke termijnen en normen gelden en stelt eisen aan de controle en meetmaatregelen en frequenties.

De eisen vloeien voort uit Europese richtlijnen en dienen in acht genomen te worden bij lokale en regionale planvorming.

Voor de luchtverontreiniging door zwaveldioxide, koolmonoxide, benzeen, en lood worden er in Nederland nauwelijks overschrijdingen en dus problemen verwacht.

Anders is het gesteld met stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀). Voor NO₂ worden de normen op diverse plaatsen, vooral langs (snel)wegen, overschreden. De normen voor PM₁₀ worden in vrijwel het gehele land overschreden.

In een recente uitzending van Zembla werd aan deze problematiek al een lovenswaardige en interessant uitzending gewijd. Aangezien de automobiliteit tot aan 2020 nog met 30% zal stijgen is de volksgezondheid in gevaar als we de bakens niet tijdig verzetten. Investeren in schonere energie en dus schonere auto's is dus hard nodig.

Onze economie is tot staan gebracht. Schiphol kan geen kant meer op en vele Provinciale infrastructurele projecten en gemeentelijke bestemmingsplannen sneuvelen in rap tempo bij de Raad van State.

D66 moet voor een snelle doorbraak en transformatie zorgen.

Wij stellen de volgende uitgangspunten en maatregelen voor:

- Op korte termijn worden roetfilters voor alle diesels ingevoerd en verplicht gesteld.
- De nationale overheid heeft in het verleden voor olie, diesel en later LPG gekozen. In veel andere landen zijn (deels) minder conservatieve keuzes gemaakt. Nederland loopt achter en Nederland distributieland is in gevaar. Hybride auto's, die deels op zelfgewonnen electriciteit rijden, worden fiscaal gestimuleerd.
- Autorijden op aardgas, zoals in Italië en Duitsland, wordt ook in Nederland ingevoerd. Het levert een belangrijke bijdrage aan de volksgezondheid en het milieu door terugdringing van de verzuring, het broeikas effect en de uitstoot van roetdeeltjes (fijnstof en NO₂ / stikstofdioxide). Kankerverwekkende stoffen als benzenen en toluenen zijn zelfs geheel afwezig! Het is goedkoper, schoner voor het milieu en het gasnetwerk ligt er al! Dit alles overigens als “tijdelijke maatregel” tot aan de waterstofauto. De commissaris van de Koningin in N-Holland, de heer Borghouts geeft al enige tijd het goede voorbeeld. Ook alle stad- en streekbussen van Connexxion gaan in de regio IJmond en Haarlem op aardgas rijden.
- In de ontwikkeling van de waterstoftechniek wordt in Europees verband verder geïnvesteerd.

Files bestrijden

Een andere manier om de negatieve (milieu)gevolgen van mobiliteit te bestrijden, is om de groei van de mobiliteit af te remmen. De afstand tussen wonen en werken is de afgelopen eeuw steeds groter geworden. Het vestigingsbeleid voor bedrijven heeft gefaald. De maatschappelijke kosten (meer asfaltwegen, meer files, meer verkeersslachtoffers, probleem fijnstof) worden steeds groter.

D66 zou een beleid moeten voorstaan dat de gemiddelde woon-werkafstand zal verkleinen.

Men kan denken aan:

- het reserveren van nieuwe en oude koop- en huurwoningen,
- een ander woon- en bouwvergunningbeleid,
- afschaffing van de overdrachtsbelasting,
- een ander huursubsiestelsel,
- IT-ruilmarkten voor werk en woning,
- verhandelbare met werk opgebouwde rechten,
- vrijwillige sociale verhuisprogramma's voor niet werkende,
- een degressief vergoedingssysteem van reiskosten opnemen in CAO's.

De diverse (semi)overheidsorganen zouden zelf ook het voorbeeld kunnen geven en een slim spreidings- en vestigingsbeleid kunnen voorstaan. Nog te vaak worden overheidsorganisaties “automatisch” in de grote, drukke steden van ons land gehuisvest, terwijl de werknemers/ambtenaren overwegend van “buiten” komen.

Hoe dringen we de auto verder terug?

- In het verstedelijkte gebied en binnensteden zijn de fiets en het Openbaar Vervoer de enige concurrenten van de auto. Verhoog het comfort van de fietser, hier zijn goede successen te behalen.
- Het bezit van een auto (recht op vrijheid in mobiliteit) moet niet duurder gemaakt worden. Schaf daarom de bijzondere gebruiksbelasting en de motorrijtuigenbelasting af en voer rekeningrijden zo spoedig mogelijk, binnen enkele jaren, in.
- Als er wordt geïnvesteerd in het Openbaar Vervoer, investeer dan niet in de eerste plaats op comfort, maar vooral op de frequentie en spreiding.

EINDE